

LUYỆN NÓI : BÀI VĂN GIẢI THÍCH MỘT VẤN ĐỀ

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Nắm vững hơn và vận dụng thành thạo hơn các kĩ năng làm bài văn lập luận giải thích, đồng thời củng cố những kiến thức xã hội và văn học có liên quan đến bài luyện tập.

– Biết trình bày miệng về một vấn đề xã hội (hoặc văn học), để thông qua đó, tập nói năng một cách mạnh dạn, tự nhiên, trôi chảy.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Giải thích là một bài văn nghị luận thuộc loại khó đối với HS lớp 7. Các tiết học lí thuyết mà HS đã học, tiết luyện tập mà các em đã thực hiện và bài kiểm tra mà các em vừa mới làm xong chắc chắn còn chưa đủ để phần đông trong số các em có thể làm chủ được kiểu bài này. Vì thế, GV phải tận dụng bài luyện nói này để củng cố những gì HS đã đạt được và bổ khuyết những gì các em còn thiếu sót trong việc tập làm văn lập luận giải thích. GV cần chịu khó bỏ công phân tích cụ thể trình độ làm văn lập luận giải thích của HS trong lớp để có thể xác định được trong tiết học, phải củng cố và bổ khuyết những gì.

2. Tuy nhiên, mục đích chủ yếu của tiết luyện tập này vẫn là luyện nói. HS cần được nói, càng nhiều em càng tốt, và trong càng nhiều thời gian càng tốt. Nhưng muốn thế thì ở tiết luyện nói này, phần chuẩn bị ở nhà của HS càng cần phải được chú trọng hơn. GV không nên để diễn ra tình trạng vào tiết học rồi, HS mới được biết đề bài hoặc mới bắt đầu công việc tìm hiểu đề, dựng bố cục, tìm lí lẽ cho từng luận điểm,... Cần phải có phương cách để GV có thể yên tâm được rằng trước khi tiết học bắt đầu, HS đã chuẩn bị đầy đủ và đã sẵn sàng luyện nói.

Mặt khác, khi hướng dẫn HS tập trình bày miệng, GV cũng không nên coi nhẹ bất cứ mặt nào trong các mặt : lời nói (phải rõ nghĩa, rõ ý), giọng nói (phải vừa nghe và cố gắng truyền cảm) và tư thế nói (phải mạnh dạn, tự nhiên, giúp cho lời nói có sức thuyết phục hơn).

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài

GV có thể bắt đầu tiết luyện tập bằng mấy lời ngắn gọn, cốt để làm cho HS thấy rõ ý nghĩa cực kì quan trọng của hoạt động nói năng – và cùng với nó là tầm quan trọng của việc luyện tập để có thể nói năng cho tốt – đối với các em, không chỉ trong thời gian học tập ở nhà trường, trước mắt, mà còn trong suốt thời gian sống và làm việc sau này.

2. Tiến trình tổ chức các hoạt động

Hoạt động 1. GV kiểm tra để nắm được sự chuẩn bị của HS.

(Trong công việc này, GV có thể động viên tinh thần tự giác của HS và phát huy vai trò của lớp trưởng và các tổ trưởng). GV nên cố gắng sao cho hoạt động này có thể hoàn thành trong thời gian ngắn nhất.

Hoạt động 2. GV hướng dẫn HS luyện nói.

Khuôn khổ thời gian của một tiết học dĩ nhiên không cho phép mọi HS đều được trình bày miệng ở trước lớp những gì mình đã chuẩn bị. Do đó cần chia tổ, nhóm để HS tập nói với nhau, GV theo dõi. Sau đó chọn một số HS phát biểu trước lớp. Ở đây, GV vẫn nên cố gắng tạo điều kiện cho HS ở nhiều trình độ khác nhau (giỏi, khá, trung bình, kém), nhiều tính cách khác nhau (mạnh dạn, rụt rè) đều có cơ hội được (hay phải) nói. Nên cho những HS khá, nói năng mạnh dạn (có thể do các nhóm cử ra) lên trình bày trước để tiết luyện tập có được một không khí ban đầu thuận lợi. Sau đó, GV cần khuyến khích các HS yếu hoặc trung bình luyện nói theo những yêu cầu ghi ở phần III, trang 99 trong SGK. Những HS giỏi nên được xếp nói sau cùng để làm chỗ dựa tốt cho GV sơ kết.

Lúc đầu, GV có thể không nên vội cho HS nói ngay từ đầu đến cuối bài lập luận giải thích. Nên cho các em tập nói dần dần từng khâu, từng đoạn, kết hợp với sự nhận xét, rút kinh nghiệm kịp thời. GV cần động viên nhiều HS, kể cả các em còn yếu, tham gia thảo luận theo những yêu cầu ghi ở SGK. GV cũng cần nhạy bén trong việc chỉ đạo, uốn nắn. Khi thấy cần thiết, GV nên sẵn sàng trực tiếp làm mẫu (thị phạm) cho HS về lời văn, về giọng nói hoặc về tư thế trình bày. Cuối cùng, GV nên cho HS nói lại cả bài, sau khi đã sửa chữa, rút kinh nghiệm từng phần, từng bước.

Hoạt động 3. GV sơ kết tiết luyện nói.

Chỉ ra rõ ràng, cụ thể những ưu điểm HS cần phát huy và những mặt hạn chế mà các em cần khắc phục để có thể nói tốt hơn, và trước mắt, có thể làm tốt hơn bài kiểm tra cuối học kì sắp tới.